

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING
DAVIDSFONDS NIJLEN - NR. 13 - DECEMBER 1985

Nieuwjaarkezoete, ons veirke hei vier voete...

Deze stemmige potloodtekening van onze dorpskom toont het nieuwjaarszinnen in het begin van deze eeuw. Het met tederheid door Mark Verreydt getekend dorpsgezicht zal velen onder ons met wat weemoed vervullen.

Maar kom, lieve mensen, ook in 1986 zal het varken wel vier voeten hebben. Op de drempel van het nieuwe jaar wenst „De Poemp” U allen genegen het allerbeste toe, het ganse jaar door, tot en met de „sjeit”!

Ten Geleide: Vijf jaar Heemkring!

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

Hoe snel gaat de tijd!
De Heemkring van ons Davidsfonds bestaat reeds

vijf volle jaren. In deze soms ook wat weemoedige najaarstijd, tijd tussen gisteren en morgen, hebben de trouwe bestuursleden daar een hartverwarmend feestje en een flinke babbel aan gewijd. En wij zijn ervan overtuigd dat alle Poempisten in de vreugde van ons houten jubileum delen.

Ten Geleide VIJF JAAR HEEMKRING!

→
Na een voorzichtige aanloop, waarin onze mogelijkheden verkend werden, kwam ons eerste kind ter wereld: de „Losse Flodders” van ons aller meneer De Deyne vlogen letterlijk de deur uit en zijn - op enkele strategische exemplaren na - reeds lang uitverkocht. Dan kwam er uw en onze Poemp, waarmee we ondertussen meer dan 800 lezers bereiken. Nu we aan onze vierde Poemp-jaargang beginnen, moeten we nederig erkennen dat de aangehouden activiteit, waartoe we onszelf verplichten, af en toe zwaar valt... Maar kom, ook al blijft „De

Poemp” mensenwerk, toch mag ons kind gezien worden. Dat wordt ons zelfs vanuit Leuven geschreven, en dat blijkt vooral uit uw vriendelijke waardering, beste mensen. Genegen dank hiervoor!

Wij gaan dus verder. Omdat wij de waardevolle dingen uit het verleden onverminderd voor de toekomst willen bewaren. Omdat wij houden van ons dorp en zijn mensen, van ons Vlaanderen. In een wereld vol vereenzaming is „De Poemp” niet alleen een heemkring, maar ook een vriendenkring. En dat doet ons, zonder grote woorden maar op zijn Nijlens gezegd, deugd. Nogmaals : veel leesgenot, en dat de Poemp nog lang moge poempen!

Namens gans de Redactieploeg,
*Walter Caethoven.

Dolf Van Peer:

26 maal tweede in één jaar tijd!

Hij werd in 1915 te Vremde geboren als tiende in een kroostrijk gezin van twaalf. Zijn vader was smid en velomaker. Op zijn twintigste verhuisde hij samen met zijn ouders naar Ranst, naar café De Linde. Meteen begaf hij zich aan de wielrennerij. Na de oorlog kwam hij te Nijlen wonen, waar zijn naam onder meer verbonden werd met café Sporta. Wij hebben het duidelijk over niemand minder dan Dolf Van Peer.

● Dolf Van Peer in zijn glorie tijd.

GROTE PRIJS DE LINDEKENS

Dolf ging dus pas op zijn twintigste koersen en startte meteen bij de liefhebbers. Zijn eerste wedstrijd reed hij te Bouwel, waar hij twaalfde werd in de «Grote Prijs de Lindekens». Dat resultaat hield een belofte in, belofte die Dolf voor zijn supporters overduidelijk waar gemaakt heeft : in de twee jaar dat hij liefhebber was, heeft hij een twintigtal overwinningen geboekt. Merkwaardig is dat hij in het tweede jaar van rennerscarrière liefst 26 maal tweede werd!

OORLOGSJAREN

In 1937 werd Dolf dan onafhankelijk renner. In deze groep reed hij tot de mobilisatie in 1939. Toen dacht onze koereur dat hij soldaat moest worden, maar dat is dan toch niet gebeurd. In 1944, nog tijdens de oorlog, ging Dolf Van Peer weer koersen, ineens bij de beroepsrenners B. Hij heeft daar geen wedstrijden gewonnen, maar behaalde veel tweede en andere eervolle plaatsen.

NAAR SPORTA

In 1944 trouwde Dolf en kwam naar Nijlen wonen. In zijn café werd destijds door mensen als Pater Van Clé, Dr. André Claes, Mon Laenen (jawel, de huidige burgemeester) en Louis Lieckens Sporta gesticht. Daarop kreeg ook Dolfs café de naam Sporta mee. Een en ander werd gekombineerd met een fietswinkeltje. Dolf heeft trouwens maar een viertal jaren bij de beroepsrenners gereden. Nadien heeft hij zich volledig toegelegd op zijn fietshandel.

BLOEIENDE HANDEL

In zijn eerste Nijlens huis heeft den Dolf met zijn gezin zowat 13 jaar gewoond. Toen kocht hij een ander huis, ook aan de Bevelsesteenweg, waar hij een bloeiende zaak opbouwde. Na al dat werken, rennen en zwoegen geniet Dolf nu met zijn echtgenote van een welverdiende rust tussen de bossen van de Paddekotensehei. En zijn fietshandel... werd Discobar Rubenshof. Of hoe het kan verkeren!

*Flor Dieltjens.

Nijlen, in den Jaeren onzes Heeren 1790-1815 (4)

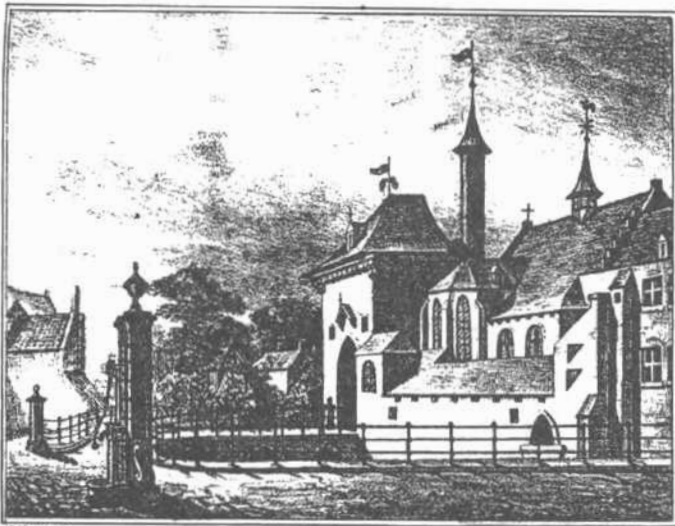
„Van de tweede incomste der Fransche”

De geschiedenis van de Franse tijd in België is een triest verhaal. Twintig jaren grauwe ellende, waarin oorlogen, opeisingen, rampen en onaanvaardbare verordeningen elkaar zonder adempauze opvolgen. En toch zijn het de ideeën van de Franse Revolutie, die ons met geweld worden opgedrongen en die met zware verliezen worden bestreden, die de basis vormen van een nieuwe wereld. In deze tijd wordt, heel pijnlijk, onze democratie geboren.

*„Borgers, weest nu blij
heden zijn wij vrij
wij walsen en wij dansen
heden zijn wij Fransen”*

...zo zingt de liedjeszanger op de Antwerpse foor in 1794. Uit overtuiging of bittere spot, wie zal het achterhalen? Het is overigens vooral in de eerste jaren van de Franse bezetting heel moeilijk om gewaar te worden wat er in onze dorpen en steden, in onze raadhuisen en pastorieën, in de kastelen van de adel, de kantoren van de burgerij en de werkplaatsen van de arbeiders leeft aan opstandige gevoelens tegenover de dagelijkse kwellingen door het Franse leger. In ieder geval blijven wij de eerstvolgende twintig jaren Frans, maar de blijdschap - als zij al bestaan heeft - is van zeer korte duur.

1794 - Om half twee komen Franse huzaren, langs de „Lovensche Binnen Poort” Lier binnengereden.

VIER UREN ZONDER BEZETTING!

Op 22 juli 1794, tien dagen nadat een afdeling van de Armée du Nord Mechelen heeft ingenomen, verlaat de

laatse afdeling van de „Bondgenoten” Lier. Vier uren blijven wij onbezet. Om half twee komen Franse huzaren, langs de Leuvense Poort, de stad binnengereden. Zwaaiend met hun sabels, schreeuwen zij : „Vive la République Française!” Zij worden door andere ruiters gevolgd en zetten de achtervolging van de vijand in. Bij het „Allierskapelleken” drijven zij de achterhoede van de „Bondgenoten” op de vlucht. Bij hun terugkeer in de stad vergast de magistratuur hen op wijn, bier en kaas.

Dadelijk overvallen de soldaten winkels en herbergen en laten zich tegen „assignaten” (1) eten en kleding leveren. Dezelfde avond en gans de nacht trekt de Franse ruitery hier door. 's Anderendaags worden zij gevolgd door het voetvolk, dat gedeeltelijk op Lisp kampeert. Op 23 en 24 juli legeren zes halve brigades op de Lierse markt. Als ze naar Antwerpen vertrekken blijft een garnizoen van 800 man onder bevel van „citoyen” Dumain achter. Hij wordt plaatskommandant.

De eerste zorg van de magistraten is een proclamatie uit te vaardigen waarin de Fransen als „broeders” en als „verlossers” aangekondigd worden. Het is zeer twijfelachtig dat onze magistratuur zelfs maar hoopt dat de Fransen hun beloften van volksliefde en vrijheid zullen houden. Maar het is, deze eerste maand van de tweede bezetting, nog niet duidelijk wat de Fransen op de duur met ons land zullen gaan doen. Voorlopig behandelen het als veroverd gebied en proberen zij zoveel mogelijk geld en goederen weg te halen. De oorlogsheffingen, de rekvisities, de bedrijvigheid van de „agence de commerce” (die tot tak heeft grote hoeveelheden van alle mogelijke zaken - van vee tot kunstwerken - naar Frankrijk te brengen) leveren echter veel minder op dan verwacht werd.

MAER EEN DING KENDEN ZIJ NOG...

Zonder omweg verklaart men in Frankrijk dat België als een veroverd land moet behandeld worden. De „broeders” worden onverzadigbare plundersers, de „verlossers” meedogenloze overweldigers. Zij beginnen met van onze steden een oorlogscontributie van tachtig miljoen „livres” te eisen : Brussel moet vijf, Antwerpen tien, Gent zeven en Mechelen één miljoen opbrengen. Karel Verhulst vertelt : „Op 23 july omtrent 10 uren voor middag kwamen zeven of acht kwartiermeesters; zij zagen er uit net gelijk hun opvolgers lieten blijken (als rovers). Deese commandeerden 16.000 bolsters strooy, 10.000 busselen hooy, 30 tonnen bier, dat moest liggen op 't dorp sèffens; zy kosten zoo veel niet vinden; maer haelden 't bier van de boeren, die gebrouwen

hadden. Deese kwartiermeesters reden wederom; op een half uer kwam alle die fransche Carmagnole (2) af, wel 30.000 mannen, het trok tot tegen den avond alle aen malcanderen. Wy dachten dat de eerste wel tot Herentals waren, maer zy waeren alle gelyck neêrgeslaegen tot Gestel, Rameyn op de velden, Hillebrugge, Kleynheyde enz. Zy maekten seer schoone tenten van koren en terwe, met duyzzende tenten 't was seffens gemaekt; maer één ding kenden zy nog, mits het hun ambacht was, 't welck was plunderen : zoo verborge schatten, die de menschen weggesteeken hadden, als geld, horlogiën, kleeren, lynwaed, enz. Zy kosten alles vinden, zy hadden diën stiel al lang gedaen. De generaal Noel lag hier op de pastorey, en men hoort dat op dezen avond het casteel van Antwerpen overging, om negen uren 's avonds. Die tijding kwam 's nachts. 's Anderen dags wezende 24 July van 's morgens halfzes, begonsten deeze weêr op te breken en trokken de zelve op Lier, enz. dat de straten er heel vol van waren en trok weêr tot op den middag; naer middag kwamen er weêr door, die kwamen van Heyst; en alle straeten waeren er van vol; men rekent dat er wel 3600 waeren. Hiermede hadden zy alle schoomelyke schaede gedaen van die tenten te maeken, en zijn maer eenen nacht stil geweest. Op deesen dag tegen 's avonds kwamen er van Aerschot, net precies of het Fransche koste regenen of uyt de lucht vallen. Dees kwamen door de Smetstraet, en sloegen hun camp aen den Ouden Molen neder. Circa 3000 man. Dees bleven daer liggen acht dagen. De generael lag weêr op den pastorey. Zy hadden by hun ossen, dewelke zy allen dag dood deden, hier midden in 't dorp, hier door kwam het papieren geld, (gezeyd assignaeten) eerst in voegen. Op 31 July is dees camp opgebroken en vertrokken op Itegem."

De zomer van 1794 is dus zeker een zwarte bladzijde in onze plaatselijke geschiedenis : onze dorpen worden geteisterd door de „roode loop”, de beide oorlogvoerende partijen vernielen de veldgewassen of eisen ze op, deze zomer is de droogste en heetste sinds mensengeheugen (met alle gevolgen vandien voor de zomergewassen), en het weinige wat de mensen aan eigendom of voorraad bezitten, wordt door de Fransen aangeslagen.

EEN HALF MILJOEN LIVERS OP 24 UEREN...

Op 26 juli eisen de Fransen van Lier en zijn Bijvang een oorlogscontributie van een half miljoen Franse „Livres” (3), binnen de drie dagen te voldoen door een bevolking van minder dan 10.000 inwoners, waaronder geen rijken of grote handelaars. Jacob De Cnaep schrijft : „Nota, op 28 July betaelt in de contributie van vijfmael honderd duysent livers gevraegt op de stad van Lier, te weten op de edellieden, geestelycke, bankiers, coopliden, en eenige particuliere door den representant Laurent in den naem der France natie op 24 uren te betaelen te weten voor mijn „quante” (4) vijf honderd guldens (5), nochtans den Bijvanck heeft de heilige van dese somme moeten betaelen waarinne Nylen voor een vierde 31350 guldens.”

Onze Nijlenaars proberen blijkbaar zo eerlijk mogelijk de last van deze „contributie” onder elkaar te verdelen,

want notaris Nicolay maakt een lijst op van iedereen die in aanmerking komt om bij te dragen, niet alleen rekening houdend met de bezittingen, maar ook met de aard van deze bezittingen (of men deze nodig heeft voor het uitoefenen van zijn beroep, of het erfgoederen zijn, of hoe luxueus of eenvoudig zij zijn enz.), en met de kinderlast. Uiteindelijk is het duidelijk dat men onmogelijk het geëiste bedrag kan bijeen brengen, alhoewel bijna iedereen in vergelijking met de schatting van notaris Nicolay een flink eind boven zijn mogelijkheden gaat. In ons gemeentearchief bevindt zich het volgende document van de hand van Jacob De Cnaep :

„Notitie van ontfang in de contributie van 5 mael honderd Duysent Lievers aen de Stad Lier gevraecht door den representant der fransche republiek Laurent en door die van Nylen daer inne betaelt op 28 July 1794:

Van de Heer Doctor De Ram	1 000 00
Van Carolus Helsen Molder	200 00
Van Martinus Verlinden	150 00
Van Peeter Peeters Swaen	100 00
Van den Heere Pastor de Cock	100 00
Van Gasper Van Thielen	100 00
Van Adriaen Dillen	393 00
Van D'Heer de Pooter	100 00
Van Gommarus Dillen	100 00
Van Gommarus Aelaerts	100 00
Van Carolus Geens	100 00
Vanfrans devolder	100 00
Van P. Fr. van Leemputte	400 00
Van P. Gom. van Hoof	400 00
Van Cosmas Gils	100 00
Van Sebastiaen haeverals	200 00
Van Jan de Doncker	200 00
Van jan van den Beulck	100 00
Van jan Dillen Looy	200 00
Van P. Frans verpoorten	110 00
Van de wed. Peeter van reusel	200 00
Van Jacobus van Erck	200 00
Van Andries Bossaerts	100 00
Van Joannes vingerhoets	200 00
Van Jacobus De Cnaep	500 00
Van Peeter Verelst	100 00
Van Martinus de Doncker	400 00
Van Peeter Berckelaers	65 62
Van Gom. De Volder	100 00
Van Peeter Peers	81 00
Van Joannes Verbraeken	800 00
Van Sebastianus Liekens	5 50
Van Jan Delien	90 00
Van Francis Delien	2 000 00
Van Peeter Woutergeerts	100 00
Van Guilliam Theys	300 00
Van Jan Andries	300 00
Van Jan Henderickx	100 00
Van Petrus Fr. Peeters	150 00
Van Jan verpoorten	283 00
Van Jan Ceulemans Bist	200 00
Van Petrus ad. Nicolay	100 00
Van jan Gom. de Doncker	56 40
(totaal)	10 684 52

Met grote moeite bereiken stad en bijvang de som van 300.000 ponden. Men staat geen vermindering toe, en er blijft niets anders over dan gijzelaars aan te duiden, die elke stad die niet voldoende kan betalen moet leveren. En op 13 Thermidor (2 augustus) worden twaalf gijzelaars aangeduid: voor Nijlen, Kesel en Emblem worden dokter de Ram en de pachters Mols, Van Hoof en Schutter aangeduid. Zij moeten zich op de Kruisboogkamer aanbieden om naar Avesnes vervoerd te worden. 's Avonds komt echter een verlossende tijding: wij hebben acht dagen uitstel gekregen. En de gijzelaars worden losgelaten. Dezelfde dag wordt Jacob De Cnaep gedwongen „sauve-garde” (6) te leggen in zijn huis; het gerucht zegt dat er ongeveer 42.000 Franssen in de verschillende kampen rond Lier gelegerd zijn!

Karel Verhulst vertelt: „Op 31 July kwamen er weêr liggen tot Gestel en Viersel en tot Bevel. Er wierd tot Berlaer gevraagd zoo marmitten en ketels, opdat die Carmagnole zou kunnen koken. Dees vertrokken op 3 Augusty na Herenthals, en Vierselbroek, en mishandelden de menschen leelijk met schieten, kappen, enz. Tot Viersel bleven dees liggen; de dorpen wierden beschreven tot het leveren van hooy, strooy, haver en zelfs ossen, schaepen, enz. Zy wierden gedwongen te leveren, ofte zy kwaemen het haelen, gelyk het meermaels is gebeurt. Zekere baes Joris, woonende op den Dyk, in den Leeuw, ging het fransche volck te gemoet om te verwillekomen; hy had niets gevlugt maer 't liep niet lang aen, of zy gingen met zyn meubeltjes door.” Op 13 augustus verlaat de „sauve-garde” het huis van De Cnaep, vermits de kampen opgebroken zijn. Diezelfde dag worden evenwel veel huizen door rovende soldaten geplunderd. Tevergeefs worden de deuren van Jacob De Cnaeps huis ingebeukt. Maar uit het familieboek van pachter Corneel Taeymans van Berlaer blijkt dat deze minder geluk heeft gehad. Hij tekent op:

„Rekening van verschoeten geld hetwelck ick hebbe gegeven door den dwanck van millitere macht van fransche hoezaren dewelcke my vroegde: 9 kroonen oft de hoof inbrandt te schieten, waer op ick ben geackerdeert (7) voor 7 kroonen om het malheur te voorkomen den 13 Augustus 1794, door mij, Cornelius Taeymans.”

EN SOO STAKEN SY 'T PAPIREN GELT IN DE BOERE SACKEN...

Op O.-L.-Vrouw-Hemelvaartdag rijdt het „magistraat” van Lier bij de boeren van Nijlen rond, onder begeleiding van Franse huzaren, om hen te dwingen hun volledige voorraad naar de Lierse markt te brengen, tegen betaling van 5 gulden 10 stuivers voor elke veertel koren, in „papiere gelt ofte assignaten”. De assignaten, door de Franse Republiek uitgegeven, worden gewaarborgd door de aangeslagen domeinen, maar er is bij ons geen vertrouwen in dat „pampiere l'argent”. De volgende dag brengt Jacob De Cnaep zijn 6 veertel rogge naar de markt te Lier; „soo ist gebeurt dat aen my J. De Cnaep door de backers is gevraagd geweest wat ik wilde hebben per veertel; ik loofde de veertel 25 livres,

vermits het papieren gelt was ende by ons seer vreemt, waer over dito backers aen my hebben geseyt met veele absulte woorden en drijgementen, zelfs gevanckennisse ende mijn koren te laten schatten door het magistraet, waer over ik hebben geseyt die heeren daer geen verstand van en hadden ende ik van hun schatten niet kontent en was...” Uiteindelijk moet Jacob De Cnaep toch toegeven, en hij levert zijn koren voor de vastgestelde 11 livres of 5 gulden 10 stuivers Brabants courant. „Dan soo wilde ik van hun koopen sout, smout, rapkoek (8), etc., maer die snoode backers geeven voor antwoord dat zy uytverkocht waren en soo staken sy 't papiren gelt in de boere sacken en sy bewaerden hunne silveren munten tot schaede van den buyten man.” Karel Verhulst vertelt ongeveer hetzelfde verhaal, wat bewijst dat deze praktijken algemeen waren: „Op 18 Augusty wird hier een circulairen afgelezen, dat de boeren moesten ter merckt brengen koren, terwe, boter, enz., als voor deesen, dat was in plaets van geld assignaten; zoudt gy daermeê iet gaen koopen in de winckels, zy gaven voor antwoord: wy zyn al uytverkocht.”

EN NOG KOMT AAN DE BEPROEVINGEN GEEN EINDE...

Karel Verhulst vervolgt: „Op 15 september kwamen in Berlaer 1200 man, tot Gestel 1800, tot Itegem 1200 en bleven eenen nacht en vertrokken na Herenthals. Op 17 september trok er eene menigte door Kessel (en Nijlen), gelyk die baene byna dagelijks gewoon was. Op 11 October moesten de peerden compareeren tot Duffel, alwaer dat er 18 der beste wirden uytgetrokken van de fransche commissarissen. Een areté ofte besluit, waerby moest opgenomen worden, al wat jemand in zynen winckel hadde. Daer moest ook na Antwerpen op kasteelplein het derde kerre- en -peerd tot hun gerief. Daer wird gevraagd een menigte van terwe, koren, haver, hooy, strooy; als de boeren 't niet gedorssen en kosten krijgen, zonden zy op veele plaetsen Dorssers: dit hieten zy maer in Requisitie neemen.”

Op 2 november betaalt Jacob De Cnaep opnieuw 294 gulden in gouden en zilveren munten als aandeel in de contributie. Om de ellende volledig te maken kondigt zich een periode van hongersnood aan. De Bijvang, reeds leeggehaald, wordt nu ook nog door Lier - waar ook een steeds nijpender voedseltekort is - gerekwisteed. Maar de mensen hebben niets meer, en op de koop toe krijgen onze boeren nog een ziekte in de stallen, zodat zij de weinige dieren die hun door de Franssen gelaten zijn ook nog verliezen. De winter van 1794-95 is lang en streng, een nieuwe slag voor onze reeds zo zwaar beproefde bevolking. (wordt vervolgd)

* Rosette Rymenants.

Nieveaukezoete of...

St.-Silvester in de dertiger jaren.

Anders dan op de gewone dagen werden ouders op die dag door hun kinderen gewekt. Die wilden, weer of geen weer, voor minstens een halve dag naar buiten. Het mocht regenen, sneeuwen, vriezen dat het kraakte, thuisblijven wilden ze niet! Waarom dan toch? Omdat het „Nievejorke zoete” was. Het dorp was dan van de kinderen. Overal kregen ze snoep of centen als ze een liedje zongen. Buiten warme winterkleding hadden ze niet veel daarvoor nodig: een beurs volstond. Dit was een zak gemaakt uit een oude zwarte schort of uit een min of meer sterke voering. Bovenaan kon hij dichtgestropt worden met een lang lint dat om de hals ging. Alle kinderen, zelfs de allerkleinsten, droegen zo'n beurs. Aan de hand van broer of zus werden de dreumesen „meegetruggeld” en leerden ze „het vak”.

Vorbereiding.

Geen kind kon die dag vergeten, want reeds enkele dagen voor de kerstvakantie deelde de meester in de school enkele frankskes of wat snoep uit. Ter verduidelijking van die onverwachte „uitkering” noemde de meester de namen van de „weldoeners”, die daardoor op 31 december hun deur mochten dichthouden. Aan hun raam hing er die dag, ter bevestiging: „In de school gegeven”.

Voor ze thuis vertrokken, moesten de kinderen thuis flink eten van hun ouders om beter tegen de kou te kunnen. Doch veel eten kregen de opgewonden kinderen niet door de keel. Ook raadgevingen kregen ze mee: hoe ze moesten gaan, waar zeker en bij wie best niet, wanneer ze moesten terug zijn en wie op wie moest passen.

Op hoop van zegen.

Vol goede moed togen ze dan huis voor huis richting dorp. Want daar was de grote slag te slaan. Elke groep had zowat zijn eigen repertorium. Sommigen kenden een aantal liedjes en kozen daaruit eentje dat het beste paste bij de toehoorder - gever. Anderen gebruikten er maar een, liefste een kort: dat verdiende sneller. Zo waren er liedjes die het al jaren deden, met tussendoor een variatie en soms al eens een nieuw, mogelijk uit een ander dorp overgewaaid. Ze zongen er deftigen en ondeftige, beleefde en onbeleefde. De toppe klonk als volgt:

*Nievejorke zoete,
ons veirke hei vier voete,
vier voete en ne stieit,
'k ben ne nievejaar weit.*

'n Variante hierop wijzigde de laatste twee verzen en

maakte het lied daardoor vriendelijker, beleefder: de kinderen stelden zich daarin immers aan de „geefster” voor en maaakten de vraag: „Vawie zade gelle d'er, manne?” overbodig. De slotregels luidden zo:

*vier voete en ne schoen,
ik ben ... kapoen.*

De puntjes werden dan door de naam van vader of moeder vervangen. Deze kleinigheid kon de geefluster immers positief beïnvloeden. Als slotregel kwam ook wel eens „ik ben onze vaders kapoen” voor, maar dat was minder duidelijk en minder winstgevend.

Na het liedje grabbelden de geefsters in een hoge koekjesdoos, die op een stoel in 't deurgat stond, of ze gaven een cent: 5 centiems, 10 centiems, kwuitje, soms een frank. Vijf frank was raar en was veel geld. De meest typische koekjes waren die met aan een kant lichtbruine of rose suikerglazuur. Of waren het de nopjes met een mooi gedraaid „roos” of wit suikeren toefje. „Stolweirken” en bollen werden ook gegeven. „Mariekes” waren ook toen al lekker. De verkleumde kinderhandjes konden het amper bijhouden en propten het gekregene haastig in hun beurs. Alles door mekaar: koekjes en centen en suikergoed. Snoepen deden de kinderen natuurlijk ook. Maar niet allemaal. Er waren ook „spvaarders”. Die pronkten algauw met een zwaargevulde beurs. Was het beursje te klein of de buit zo groot en de tijd nog lang niet om, dan werd snel een oplossing gezocht.

Bij de grootouders of bij een of andere tante stonden zoveel diepe telloren op tafel als er zingende kinderen in de familie waren. In elke telloor lag een briefje met de naam van de bestemming, zodat de beurs er onbekommerd kon in geledigd worden. Straks zou het wel opgehaald worden. In ruil voor hun goede zorgen hadden die „bevaartantes” recht op het ganse repertoire. Vooral het lied van „De Herderkes van buiten” had veel succes en bracht goed op. Het ging zo:

*De Herderkes van buiten
zo lustig op de been,
ze trommelen en ze fluiten
al recht naar Betlehem heen.
Te Betlehem is geboren, al ene God van al,
zijn leven werd gegeven in een arme stal.
'k Heb nog wel een lammeke, zo vet gemest,
'k heb nog wel twee eitjes, zo warm uit het nest.
'k heb nog wel 'n vlaaike
zo zoet en zo fijn,
moge deze nieuwjaar u zalig zijn!*

Omdat het liedje zo mooi was en vooral omdat de zanger familie was, werd het goed beloond. Zo goed zelfs dat die opbrengst niet in de beurs, maar op een speciale plaats werd opgeborgen.

Bleef een huis potdicht nadat de zangers het beste van zichzelf gegeven hadden, dan riepen de kinderen: „Hoeëg hoas, lieëg hoas, dao zit 'n gierige pin in hoas". Afwezig kan toen immers niet, want Wintersport of overwinteren in Spanje bestonden toen nog niet. Nadat ze zo hun teleurstelling afgereageerd hadden, trokken de kinderen verder, maar zo'n adres bleef voorzeker nog lang in het geheugen.

Slechts een liedje werd niet in het Nijlens gezongen. Dit laat vermoeden dat het in de school was aangeleerd. Ook het ritme was anders, trager en plechtiger. Het lied luidde als volgt:

*Hier woont nog wel 'n goede vrouw,
die nog wel wat geven zou*

*Lang mag ze leven
veel mag ze geven.*

*Honderd jaar op deze dag
hoop ik dat ze leven mag!*

Gelukkige „gevers" die onder zo'n wensen bedolven werden. Geven gebeurde meestal door de moeders, al dan niet bijgestaan door de kinderen die te groot geworden waren om nog te gaan zingen. De traditie bepaalde dat iemand die zijn Plechtige Communie gedaan had niet langer rond kon gaan. Die moest maar helpen „geven". Dat had immers ook zijn charmes: je leerde de dorpsjeugd kennen en kreeg het ganse dorpsrepertoire te beluisteren.

REPERTORIUM

Naast de boven reeds genoemde liedjes deden ook volgende de ronde. Een erg mooi, maar weinig gehoord, waarschijnlijk ingevoerd liedje was:

*„Nievejorke,
stok van gorke,
'k heb 'n kwakkel,
't lei 'n aa.
'k Mag 't ni zegge,
't mut nog legge,
Nievejorke,
stao me baa!"*

Een ander oud liedje luidde:

*„Nievejorke hottepetot,
m'n broek is toch zoe het kapot,
ons moeder kan 't nie maake
want 't gaore is te rot!"*

Of nog:

*„Nievejorke hottentot,
ons voader hei nen blottekop,
zeve jaor - zonder haor,
'k wens ei ne zaolige Nievejaor!"*

Dat het die dag koud kon zijn verklaart het volgend liedje. Het speelt eerder op het medelijden van de gever.

*„We stuin hier in de kou,
te schudde en te beve,
ons hart da brekt van rouw,
ach wil ons toch wat geve,
bier of brandewaan
wa geld zou beiter zaan,
ach met die eireme daoge,
ons buizeke weurd te klaan!"*

Ook was er nog een liedje dat eigenlijk rond Driekonin-

gen moest gezonden worden, het liep dus wat vooruit:

Dra keuninge, dra keuninge,

geft maa ne nie: ven hoed.

Den ouwen is versleten.

Ons moeder mag het nie wete.

Ons vaoder heiget geld

oep de roeëster geteld."

Een wel erg plaatselijke variant voor dit laatste regeltje was: „met de duive verspeld!" Het kortste, ik zou het geen liedje meer noemen, was wel: „'k Ben ne nievejaor weit!" 't Ging wel snel, doch 't deed de gever niet diep in zijn koekjesdoos grijpen. Het minst deftige liedje dat gezongen werd, haalde amper de tweede regel. Prompt werd de zanger onderbroken. Winstgevende bedoeelingen deden hem dan maar een ander liedje zingen dat beter overkwam. Het gewraakte liedje begon aldus: „Nievejorke laatentaat, ons veireke hei het ... van achter ...?"

Tot vandaag weet ik nog altijd niet wat dat varken eigenlijk had!

Het is zeer goed mogelijk dat nog andere liedjes de ronde deden. Het zou ons plezier doen deze bij de verzameling te voegen!

✱ Jozef Engels

Nawoord.

„Allemaal mooi liedjes, maar daaraan komt zoals jullie, lieve lezers en lezeressen, allemaal weten snel een eind. Ook achter deze kinderhoogdag werd door de ongenadig voortschrijdende tijd een punt gezet: zingen deed je mar tot 's middags. Daarna trok je naar huis om te gaan eten, om uit te rusten van de vermoeienissen van de voormiddag en om de ingezamelde centen te tellen. Spijtig, maar 't is nu voorbij. 't Was een mooie gewoonte".

Zo besloot Jef Engels zijn artikel over het Nieuwjaar zingen. Gelukkig vergist hij zich hier echter. Iedereen die nog in Nijlen woont, weet dat het gebruik nog springlevend is. Jef moet op 31 december 's morgens maar eens in Nijlen dorp komen kijken. Dan zal hij vlug van dat verdriet genezen zijn.

De Redactie.

Onze mensen in de twintigste eeuw

De betrekkelijke rust die wij sinds de Belgische onafhankelijkheid kenden, werd wreed verstoord in het begin van de twintigste eeuw. Eerst door een plaatselijke catastrofe, de treinramp te Kontich, later door een wereldramp, de eerste wereldoorlog. Deze twee gebeurtenissen en hun weerslag op de mensen van Nijlen zullen wij hierna proberen te verduidelijken.

De treinramp te Kontich

21 mei 1908 - Verslag Gazet Van Antwerpen

De ramp deed zich voor op donderdagmorgen precies te 9.06 uur. Normaal moest de aangereden trein met bestemming Lier en Turnhout al uit het station geweest zijn. Hij moest om 9.05 uur vertrekken, maar had vertraging, omdat de bedevaarders uit Brussel nog niet allemaal opgestapt waren. De rijtuigen van derde klasse waren overvol; daarom moesten reizigers met een biljet van derde naar het rijtuig van tweede klasse. Toen die nog een plaats zochten, kwam ingevolge een verkeerde wisselstand, de exprestrein Antwerpen-Brussel op het spoor Lier terecht. De zware lokomotief verbrijzelde de achterste rijtuigen. Zeker veertig inzittenden waren

op slag dood of overleden kort daarna. Meer dan 120 mensen moesten in ziekenhuizen worden opgenomen.

WREDER DAN OORLOG

De heer Van Minckel was de machinist van de exprestrein die te 8.49 uur uit Antwerpen, Midden-Station, was vertrokken. Hij zei: „Zelfs indien ik honderd jaar word, zal ik dit schouwspel nooit vergeten. Tot op het laatste ogenblik was er nochtans niets abnormaals te bemerken. De signalen gaven ‚baan vrij‘. Wij stoomden met de reglementaire snelheid naar het station van Kontich, toen wij eensklaps de baan naar Lier opvlogen. Vijftig meter voor mij stond de wachtende trein. Ik heb het onmogelijke gedaan om de botsing te vermijden. Ik deed alle remmen werken, maar vond de tijd niet meer om de stoom om te werpen. Dan wierp het geweld van de botsing mij op de knieën. Na het ongeluk stapten de stoker en ik van de lokomotief. Wij zagen een vrouw onder de machine liggen. We hebben ze aanstonds er onderuit gehaald, haar hoofd bleef in onze handen, dan ben ik verschrikt weggevlucht.”

EERSTE HULP

Militairen van de kazerne te Kontich rukten in stormpas aan, samen met hun arts, Dr. Piquet, de enige ter plaatse. Hij begon aanstonds verbanden te leggen en bloedende ledematen af te binden. Sommige mensen stierven in zijn handen. Na enkele minuten was de wachtzaal van het station vol met doden en zwaar gewonden. Meer artsen kwamen toe. De gewonden werden naar zieken-

21 mei 1908 : een beeld van het verschrikkelijk spoorwegongeval te Kontich. ▽

huizen te Antwerpen, Mechelen en Brussel overgebracht. De eerste avond werden 32 doden geteld. De meeste getroffen waren dokwerkers en dagloners, die van de nachtdienst te Antwerpen naar hun dorpen in de Kempen weerkeerden. Grobbendonk, Nijlen, Bouwel en Herenthout waren het ergst betrokken bij de ramp. Prins Albert, prinses Elisabeth, kardinaal Mercier en zijn vikaris Van Roey kwamen de doden groeten en de gewonden moed toespreken.

NIJLENSE SLACHTOFFERS

Nijlen werd wel erg zwaar getroffen: het telde 2 doden (op 40) en 22 gewonden (op 120) d.w.z. dat ongeveer 20 procent van de slachtoffers Nijlenaars waren. Hier volgt een lijst met hun namen en met de bedragen die de familie van de gewonde reizigers ter ondersteuning uitbetaald werd.

2 doden : Maria Rosalia Van Dormale, herbergierster, geboren 21.5.1855, en Joannes, Franciscus Peeters, natiebaas, geboren 18.4.1875.

22 gewonde werknemers :

<i>Jacops Jozef, weduwnaar, 3 kinderen,</i>	<i>192,50 fr.</i>
<i>Van Looy Louis, weduwnaar, 5 kinderen,</i>	<i>212,50 fr.</i>
<i>Raets Leon, gehuwd, 5 kinderen,</i>	<i>175,00 fr.</i>
<i>Embrechts Adriaan, gehuwd, 3 kinderen,</i>	<i>140,00 fr.</i>
<i>Thijsbaert Louis, gehuwd, 2 kinderen,</i>	<i>130,00 fr.</i>
<i>Van Herck Salomon, gehuwd, 4 kinderen,</i>	<i>145,00 fr.</i>
<i>Vercammen Livien, gehuwd, 2 kinderen,</i>	<i>125,00 fr.</i>
<i>Vercammen Jean Fr., gehuwd, 2 kinderen,</i>	<i>125,00 fr.</i>
<i>Van Calster Charles, gehuwd, 5 kinderen,</i>	<i>145,00 fr.</i>
<i>Janssens Louis Jean, gehuwd, 2 kinderen,</i>	<i>125,00 fr.</i>
<i>De Groof Jos, gehuwd, 4 kinderen,</i>	<i>150,00 fr.</i>
<i>Grielen Alfons, gehuwd, 7 kinderen,</i>	<i>175,00 fr.</i>
<i>Davidson Louis, gehuwd, 10 kinderen, 5 grote</i>	<i>145,00 fr.</i>
<i>Embrechts Gom. Corn., ongehuwd,</i>	<i>85,00 fr.</i>
<i>Heylen Jos, gehuwd, 4 kinderen,</i>	<i>135,00 fr.</i>
<i>Storms Catharina, weduwe, 3 kinderen,</i>	<i>105,00 fr.</i>
<i>Van Houtven Jean, gehuwd, 1 kind,</i>	<i>90,00 fr.</i>
<i>Voorspoels Gom., ongehuwd,</i>	<i>80,00 fr.</i>
<i>Roelans François, ongehuwd,</i>	<i>80,00 fr.</i>
<i>Shuyts Jozef Alfons, ongehuwd,</i>	<i>80,00 fr.</i>
<i>Embrechts Charles, ongehuwd,</i>	<i>80,00 fr.</i>
<i>Jennis Leonard, ongehuwd,</i>	<i>50,00 fr.</i>
<i>Totaal:</i>	<i>2770,00 fr.</i>

Kwamen deze giften goed van pas om in de getroffen gezinnen de eerste nood te lenigen, dan liet deze ramp toch een pijnlijke wonde in de harten van de familieleden van de slachtoffers.

(wordt vervolgd)

* Octaaf Van Camp

Ter overweging

Er is een leven voor de dood
als wij het niet vernielen,
en voor de armen brood.

Een goudschat te Nijlen.

In een vroegere bijdrage werd vermeld dat De Ram in 1856 het boek „Synopsis actorum ecclesiae Antverpiensis” schreef. In dit overzicht van de akten van de kerk van Antwerpen, wijdde hij o.m. tamelijk uitvoerig uit over een goudschat die hier bij toeval in 1770 ontdekt werd. Vertaald luidt de tekst als volgt: „Er bestaan sterke vermoedens dat door de Romeinen een militaire weg vanuit het Tongerse tot in de buurt van deze streek (Nijlen) over Grobbendonk en Hoogstraten naar Dordrecht aangelegd werd. Romeinse munten en urnen, aangetroffen te Postel, Arendonk, Grobbendonk Wommelgem, Nijlen en andere aangrenzende plaatsen, tonen aan dat dit deel van de Kempen door de Romeinen bezet werd.”

Wat Nijlen betreft, verwij ik naar wat Petrus Heylen schrijft in zijn boek „Dissertatione de antiquis Romanorum monumentis in Belgio Austiaco” (vertaald : Uiteenzetting over de oude monumenten van de Romeinen in de Oostenrijkse Nederlanden). „Werklieden,” zegt deze, „die in 1770 een boomstronk rooiden, stootten op geringe diepte op een aarden vaas gevuld met gouden muntstukken. Over het algemeen hadden ze een waarde van een dubbele dukaat van onze streek en ze waren zo talrijk dat het goud geschat werd op meer dan 1700 Brabantse Gulden. De juiste berekening heeft men niet kunnen maken daar meerdere stukken door de vindsters hier en daar te gelde gemaakt waren, vooraleer de eigenaar van de grond, aan wie volgens overeenkomst een deel toekwam, er weet van had. Ik heb het geluk gehad verschillende keren heel wat munten te bekijken. De beeldenaars van Caesar, Augustinus, Tiberius, Claudius, Agrippina, Nero, Galba, Vitellus, Titus, Vespasianus en Domitianus waren duidelijk herkenbaar. Men vertelt eveneens dat op dezelfde plaats een munt met de afbeelding van Otto opgegraven is, maar mij werd helemaal geen gelegenheid gegeven om deze munt te bekijken.

Van de latere keizers, namelijk vanaf Honorius, werd te Nijlen niets gevonden. Hoewel schatten om zeer uiteenlopende redenen kunnen verborgen worden of verloren gaan, moet het verdwijnen ervan dikwijls toegeschreven worden aan de voorzorgen die door legeraanvoerders, soldaten of bewoners van een streek getroffen werden.”

Tot daar de tekst over een goudschat, een vondst die in die tijd wellicht heel wat opzien baarde. Alle muntstukken dateerden uit de tijd tussen 100 voor en 100 na Kristus (Domitianus regeerde van 81 tot 96 na Kristus). De juiste vindplaats werd niet vermeld, maar misschien weten sommige Nijlenaars nog iets meer over deze waardevolle schat te vertellen?

* Frans Lens

Paardendoktoor in 1688:

De Compositie of Gesteltenisse van het Lichaem der Paerden

Bladzijde 97 van het door Gust Hermans nagelaten loo(i)boek staat volgeschreven met leveringen van potten zalf. Daarmee behandelden de boeren hun gewonde of zieke paarden. Voor die behandeling lieten zij zich leiden door remedies die door geïnteresseerde geleetterden te boek gesteld waren. Graag stel ik u hier zo'n uitgave voor.

* Octaaf Van Camp.

Toevlugt of Heylsame Remedien
voor alderhande

SIEKTENS en ACCIDENTEN

DIE DE

PAERDEN

Soude können overkoomen.

I. CAPPITTEL

*De Compositie of Gesteltenisse van het
Lichaem der Paerden.*

Het Lichaem der Paerden bestact in drie holligheden; Het eerste is het Hooft, waer in de Hersenen sijn begrepen met hare Vliesen; het tweede de Borst, waer in besloten is het Herte, de Longe, enz.

'T PAARDELIJF, OF I CAPPITTEL

De compositie of Gesteltenisse van het Lichaem der Paerden. Het lichaem der Paerden bestact in drie holligheden; Het eerste is het Hooft, waarin de Hersenen sijn begrepen met hare Vliesen; het tweede de Borst, waer in besloten is het Herte, de Longe, enz. het derde den Buyck, waer in sich begrijpt de Lever, Milt, Nieren, Maeg, Darmen, en de Water-blaes. Veele andere deelen die daer in, ende onder begreepen worden, soude men wel kunne noemen; maer alsoo ik dit maer wel aanroeren omme een aenwijsinge te doen in voorvallende Quetsuren van geschooten, gestooken, ofte ook om andere natuurlijke voorvallende Sicktens te beter te kennen, dient sulx tot ons oogmerk niet. Deese drie holligheden zijn van elkandere geslooten of gesepareert; gelyck de Hersenen van het Pannebeen door het dikke ende dunne Moeder-vlies: de Borst door de Ribben van buyten, ende van binnen door het Ribbe-vlies doorgaens bekleet, in welck Vlies ontsteecken sijnde, de Pleuris meest ontstaet, en aldaer steekte komt te veroorsaken, het heet ende scherp bloet, het welckke uyt die tackjens van de borstaderen valt, tusschen de Borst-spiereen ende het voorsz Ribbe-vlies, het welcke een schrikkelijcke pijn komt te veroorsaken; die ten eersten dient geremedieert te wortden, ofze is anders doodelijck.

Ten derden, ende den Buyck selver is niet minder met Ribben bewaert; ende van binnen met het Middelschot afgesondert, waer in de Lever bewaert wert; Dewijl de Lever een swaerwigtig deel is, so wertse om niet neder te sakken, door drie banden uyt het Buyck-vlies spruytende, vastgebonden. Nu de Lever is de verstoptheyt seer onderworpen, ende daer is geen Ingewant dat van de selve soo gequelt wert, om dat de Poort-ader haer selve met seer dunne takjens door deselve verspryt; soo dat dese verstoptheyt des Levers niet kleyn en is te achten, om datse veel Sicktens voortbrengt. De Lever nu geeft het geheele lichaem voetsel het herte het leven en den geest, de hersenen het gevoelen door de zenuwen. Elck Lith heeft sijn beroep, en dienen malkanderen. De Maeg kookt de spijse, de Darmen verdeelense; de Milt, Nieren, en de Water-blaes maecken het Lichaem schoon; alle de deelen van het hooft dienen de Hersenen; ende de deelen van de Borst dienen het Herte, soo dat elk deel sijn ampt heeft, ende soo wanneer iets daer aen manqueert, so is het werk bedurven, gelijk een ontstelt Horlogie.

Toevlugt of Heylsame Remedien voor alderhande Sicktens en Accidenten die de Paerden soude können overkoomen. Gedrukt den 21 january, in't jaer Ons Heeren ende Salichmaekers, Duisent ses Honderd Acht en Tachtig.

Na deze uitvoerige ontleding volgen 76 Cappittels aan- gaande bereidingen van zalven en behandelingen voor zieke of gekwetste paarden. Een voorbeeld :

DE REMEDIE

EEN GROENE WONDSALVE.

Neemt Terpentijn I pont, Spiegelhars I onc, Was I onc, Oly van Olyven I muddetjen, Spaensgroen I onc; fijn gestoten, en t' samen wel langsaem gekookt.

Nog een ander.

Neemt Veneetsen Terpentijn, en die gewerkt met schoon Pompwater, soo lange dat die soo wit wordt als Hagel. gelijk men de Boter in 't Water schoon waekt, en dan daer onder gemengt een weynig heel fijn gestoten Spaensgroen, maer niet meer dan dat men een weynig de groene couleure krygt; is een extra-ordinare salf voor alle Wonden; indien men 't begin voor eenig Quetsuyr wil gebruiken, soo moet men de eerste 2 of 3 dagen het Spaensgroen daer uyt laten.

● Het EYNDE wordt gevolgd met een slotwoord, waardig te worden vermeld :

SLOTWOORD VAN DE GENEZER

Aen den GOETGUNSTIGEN LEZER

het is een vaste waerheyt, dat de wijsheyt Gods onnaspeurelijk, ende sijne wonderlijke Regeeringe over alle Schepselen onbegrypelijk is; doch echter heeft Godt toegelaten, dat het redelijcke Schepsel de Mensch, door groote naerstigheyt soude in dringen; in veele verborgentheeden der Natuur, om door haer wetenschap de Ellenden en Rampen des Levens, die alle Creaturen onderworpen zijn, yder in sijne beroepinge ofte komnst, als te verlichten ofte wegh te nemen. Onder alle redeloose Schepselen, die Godt door sijne

sonderlinge liefde tot dienst der Menschen heeft geschaepen, sijn geen aengenaemer, schoonder, sterker, noch nutter dieren, (als de Paerden) die met de Menschen geduyrich omgaen, haer van grooten arbeyt en moeyten bevryden, en alderhande genougen en vermaeck toe brengen. Ende naedemael het Godt belieft heeft, my van myn eerste Jongheyt af de occasie te laeten voorkoomen, ommet de Paerden om te gaen, haer aert ende natuur te leeren kennen, en allenhande Sieckens ende Accidenten die een Paert soude kunnen overkomen, naeukeurgh te ondersoecken, en dat ick oock door groote moeyte en naerstigheyt in verscheyde Landen en Koninckrijcken, als meede in in differente Oorlogen, soo by de Keyser als by Koningen, en Princen, de remedien van meest alle Natien van Europa heb geleert, en naderhant noch den tijt van veertigh jaren mijn weetenschap ende practijck als Meester in 's Gravenhage heb geexerceert, soo dat ick in die lange tijt veele schoone ende uytsteeckende Remedien heb uitgevonden, die by weynige Meesters, als by my soo sijn ondervonden en bekent; Ja die ick oock selfs aen ontalljcke en honderden van Paerden heb goet bevonden; ende dewijl ick nu (Godt sy gedanckt) tot een Hooge Ouderdom van inde sestigh Jaeren ben gekoomen, ende overdeckende de kortheyt van mijn leeven (dewijl geen kinderen heb daer toe bequamen) soo heb ick op het ernstigh aensoeck van verscheyde voornaeme Luyden ende Lief-hebbers, ende tot dienst van een yder een aengenoomen mijn ondervindingh ende Wetenschap op het eenvoudigste de Weerelt voor te stellen; waer in den naeukeurigen Leeser, niet soo seer een geleerde stijl of een opgeprockt werck, als de sincere waerheyt sal konnen bespeuren, vertrouwende dat sulxs ofte diergelijkxs ,noyt is in 't licht gebracht, Wenshende den Leeser hier meede sijn voordeel als van Pieter Almanus van Coer

U E Dienaer

Wie kent ze nog?

De Poemp kent momenteel alleen het meisje met de lei : Narda Lambrechts, dochter van Meester Lambrechts. Narda werd te Nijlen geboren in 1894 en overleed op 90-jarige leeftijd te Etterbeek.

Werd uw overgrootmoeder, grootmoeder of

moeder geboren in 1894 of enkele jaren vroeger? Dan is de kans zeer groot dat ze op deze goed-bewaarde foto uit 1900 staat : een groep van 64 meisjes die 14 jaren later als volwassen vrouw de verschrikkingen van 14-18 beleefden. Kent u ze nog? Dan graag een seintje aan de Poemp!

*Jos Thys

NIJLEN IN DEN JAEREN ONZES HEEREN

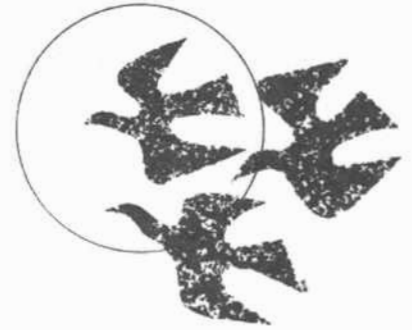
Woordverklaring 4de deel:

(1) Assignaten : een der eerste vormen van papiergeld, niet gedekt door edel metaal, werden uitgegeven door de Franse regering ten tijde van de revolutie. Zij moesten de lege staatskas in staat stellen tot het doen van grote betalingen. Het waren eigenlijk 5 procent obligaties, met de onteigende kerkelijke en adellijke goederen als onderpand. Aangezien in die tijd het geldstelsel nog was gebaseerd op de circulatie van metaalgeld met een eigen waarde (volgens het gehalte aan edel metaal) en bovendien de assignaten in buitensporig grote hoeveelheden werden uitgegeven, leden deze biljetten spoedig en grote waardevermindering tegenover het metaalgeld. (2) Carmagnole : hier : de Franse troepen. (3) Livres: ponden ; de voornaamste rekenmunt in Frankrijk van Karel de Grote tot 1795, toen de frank eenheidsmunt werd. (4) Quante : hier : zijn aandeel. (5) Guldens : Brabantse guldens, de Brabantse munt; Jacob De Cnaep gebruikt de verschillende gangbare munten uit die tijd door mekaar. (6) Sauvegarde : vrijgeleide; hier: het samenkomen van verschillende gezinnen in een gemakkelijk te verdedigen huis, om de veiligheid te verzekeren. (7) Geackerddeert : overeengekomen, akkoord gegaan. (8) Rapkoek : soort veevoeder.

Ter Overweging

** kerkelijken, vrijzinnigen, humanisten,
mensen van links en van rechts,
we wonen in hetzelfde dorp,
dat „aarde” heet.*

En vrede is...

En vrede is zonder verbazing
de bloemen zien volwassen worden,
het koren hard in de aren,
de kinderen teer voor de toekomst.
De angst, een vertelsel van vroeger.

En vrede is nooit weer een kerkhof
van kinderlijke gehelmden,
is nooit meer de leugen van leuzen
waarmee zich de levenden paaïen,
is nooit meer een dansend dundoek
tot lijkwa gestrekt en gestreken.

En vrede is ademhalen
en jong zijn en zachtjes vergrijzen,
een dorp vol verrukkelijk waaien,
een stad met geruchten van water,
een eindeloos land dat bestaat.

Anton van Wilderode.

Werkten mee aan dit nummer:

Redactie: Walter Caethoven, Flor Dieltjens, Jozef Engels, Frans Lens, Rosette Rymenants, Jos Thys en Octaaf Van Camp.

Fotografie: Jeannine Thys en René Verhaegen.

Tekeningen: Mark Derboven, Mark Verreydt, Dirk Liekens en DF-Ledenblad.

Grafische vormgeving: Walter Caethoven.

Eindredactie: Rik Claes.

Druk en fotozetwerk: Armand Luyten.

